EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

6. oktoober 2011 *

Kohtuasjas C-381/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Unabhängiger Verwaltungssenat Wien'i (Austria) 22. juuli 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. juulil 2010, menetluses

Astrid Preissl KEG

versus

Landeshauptmann von Wien,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees K. Schiemann, kohtunikud A. Prechal (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: A. Calot Escobar,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

– Iirimaa, esindaja: D. O'Hagan,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B. Schima ja A. Marcoulli,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, lk 1; ELT eriväljaanne 13/34, lk 319, ja parandus ELT L 226, lk 3) (edaspidi „määrus") II lisa I peatüki punkti 4.

2 See taotlus esitati Astrid Preissl KEG ja Landeshauptmann von Wieni (Viini liidumaa kuberner) vahelises kohtuvaidluses seoses otsusega, mis käsitleb valamu paigaldamist personali tualettidesse põhikohtuasja kaebaja poolt hallatavas asutuses, kus turustatakse toiduaineid.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Määruse põhjendus 7 kõlab järgmiselt:

„Uute hügieeni üld- ja erieeskirjade peamine eesmärk on tagada toiduohutusega seoses tarbijakaitse kõrge tase."

4 Nimetatud määruse artikli 1 „Reguleerimisala" lõige 1 sätestab:

„Käesolevas määruses sätestatakse toiduhügieeni üldeeskirjad toidukäitlejatele, võttes arvesse eriti järgmisi põhimõtteid:

a) esmane vastutus toidu ohutuse eest lasub toidukäitlejal;

[...]

d) HACCP põhimõtetel [ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollpunktide süsteemi põhimõtted] põhinevate menetluste üldine rakendamine koos heade hügieenitavade kohaldamisega peaks tugevdama toidukäitlejate vastutust;

[...]".

5 Määruse artikli 2 lõike 3 kohaselt:

„Käesoleva määruse lisades tähendavad mõisted „vajaduse korral", „kui on asjakohane", „vastav" ja „piisav" vastavalt kui on vajalik, asjakohane, vastav või piisav käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks."

6 Määruse artikkel 4 „Hügieeni üld- ja erinõuded" sätestab lõikes 2:

„Toidukäitlejad, kes tegelevad toidu tootmise, töötlemise või turustamise mis tahes etapiga, mis teostatakse etappide järel, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1, peavad täitma II lisas sätestatud hügieeni üldnõudeid [...]".

7 Määruse artikkel 5 „Ohuanalüüs ja kriitilised kontrollpunktid” näeb lõigetes 1 ja 2 ette:

„Toidukäitlejad kehtestavad, rakendavad ja haldavad alalist HACCP põhimõtetel põhinevat menetlust või menetlusi.

2. HACCP põhimõtted koosnevad järgmisest:

a) ohtude kindlakstegemine, mida tuleb vältida, mis tuleb kõrvaldada või vähendada vastuvõetavale tasemele;

[...]”.

8 Määruse II lisa „Hügieeni üldnõuded kõikidele toidukäitlejatele (välja arvatud I lisa kohaldamisel)” I peatükk „Üldnõuded toidukäitlemishoonetele (välja arvatud III peatükis nimetatud toidukäitlemiskohad)” sisaldab punkti 4, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Toidukäitlemishoonetes peab olema piisav hulk sobivalt paiknevaid valamuid, mis on määratud käte pesemiseks. Valamud peavad olema varustatud kuuma ja külma voolava veega, kätepuhastusvahenditega ning hügieeniliste kätekuivatusvahenditega. Vajaduse korral peavad toidu pesemise üksused paiknema kätepesukohast eraldi.”

Siseriiklikud õigusnormid

9 Eelotsusetaotlusest nähtub, et vastavalt toiduainete ohutuse ja tarbijakaitse seaduse (Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz, *BGBl.* I, nr 13/2006) § 39 lõike 1 punktile 13 võtab Landeshauptmann juhul, kui toiduainete suhtes kohaldatavate õigusnormide rikkumised on tuvastatud, sõltuvalt rikkumise laadist ning lähtuvalt proportsionaalsuse põhimõttest, vajalikud meetmed puuduse kõrvaldamiseks või riski vähendamiseks, määrates vajaduse korral selleks piisava tähtaja ning vajalikud nõuded või tingimused. Need meetmed võivad muu hulgas hõlmata arhitektuurilisi ja tehnilisi muudatusi ning muudatusi sisseseades. Auditi läbiviimisega seotud kulud katab ettevõtja.

10 Vastavalt nimetatud seaduse § 90 lõike 3 punktile 1 on selle seaduse § 96 ja § 97 rikkumine kvalifitseeritav väärteona, mille eest ringkonna haldusorgan määrab rahatrahvi kuni 20 000 eurot, korduva rikkumise korral kuni 40 000 eurot ning trahvi tasumata jätmisel asendatakse see kuni 6-nädalase vangistusega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 Landeshauptmann von Wien kohustas 10. märtsi 2010. aasta otsusega põhikohtuasja kaebajat paigaldama tema poolt hallatava asutuse personali tualetti käte pesemiseks mõeldud kuuma ja külma voolava veega valamu, seebidosaatori ja paberrätihoidja hügieeniliseks käte kuivatamiseks. Lisaks nähti ette, et valamu kraanid ei tohi olla käte abil kasutatavad.

12 Selle otsuse peale esitatud kaebust lahendades ei nõustunud eelotsusetaotluse esitanud kohus Austria ametiasutuste tõlgendusega, mille kohaselt on üksnes see valamu, mis on paigaldatud tualetti, valamu määruse II lisa I peatüki punkti 4 tähenduses. Tema sõnul ei esine määruse tekstis sellist täiendavat tingimust.

13 Nimetatud kohus täpsustab siiski, et selline hinnang ei ole käesoleval juhul tema lahendada olevas kohtuvaidluses otsuse tegemiseks piisav, kuna tema ülesanne on asutusena, kellel on edasikaebuse lahendamise raames õigus seda otsust muuta, ka kontrollida, kas põhikohtuasjas kõne all olevad seadmed täidavad nimetatud punkti 4 nõuded.

14 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nimetatud asutuses, mis on baar, kus ei pakuta praktiliselt muid sööke kui röstsai, on kuuma voolava veega valamu, mida saab igal hetkel käte pesemiseks kasutada, kuid mida kasutatakse ka nõude pesemiseks. Ta soovib teada, kas see valamu täidab määruse II lisa I peatüki punktist 4 tulenevad nõuded.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et arvestades sellega, et põhikohtuasja kaebaja poolt hallatavas asutuses praktiliselt toorestest toiduainetest sööki ei valmistata, tuleb eeldada, et nimetatud punkti 4 viimane lause ei ole selle olukorra suhtes kohaldatav.

16 Seetõttu soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas mõiste „valamu" määruse II lisa I peatüki punkti 4 tähenduses hõlmab igasugust seadet, millel on ühendus kuuma veega ning kus saab käsi pesta, või võttes arvesse sama punkti 4 saksakeelset versiooni, kus kasutatakse sõna „Handwaschbecken", nõuab see säte, et valamu oleks nähtud ette üksnes käte pesemiseks. Lisaks küsib ta, kas nimetatud punkt võimaldab nõuda, et valamu ja kätekuivati oleks kasutatavad ilma neid kätega puudutamata.

17 Leides, et kohtuvaidluse lahendamine nõuab nimetatud punkti 4 tõlgendamist, otsustas Unabhängiger Verwaltungssenat Wien menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse […] II lisa I peatüki punkti 4 juhist, mille kohaselt „peab olema piisav hulk valamuid ning need peavad olema varustatud kuuma ja külma voolava veega" tuleb tõlgendada nii, et saksakeelses versioonis kasutatud mõiste „Handwaschbecken" all tuleb mõista iga (kuuma vee ühendust omavat) kätepesu võimalust, või tuleb mõiste „Handwaschbecken" all mõista üksnes valamut, mis on määratud ainult käte pesemiseks?

2. Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata seda, millal on täidetud määruse […] II lisa I peatüki punktis 4 sätestatud juhis nõutava hügieeni kohta, nagu see tuleb näiteks esile sõnastuses „valamud peavad olema varustatud kätepuhastusvahenditega ning hügieeniliste kätekuivatusvahenditega"? Kas seda lisa sätet tuleb tõlgendada näiteks nii, et kätekuivati või veekraan vastab [selles sättes] ette nähtud hügieeninõuetele üksnes siis, kui seda kätekuivatit või veekraani saab kasutada ilma neid kätega puudutamata?"

Eelotsuse küsimused

18 Oma küsimustega, mis tuleb läbi vaadata koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse II lisa I peatüki punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses tuleb valamu all mõista üksnes seda valamut, mis on ette nähtud ainult käte pesemiseks, ning veekraan ja kätekuivatusvahendid peavad olema kasutatavad ilma neid kätega puudutamata.

19 Sellega seoses tuleb märkida, et nimetatud punkt 4 kehtestab hügieeni üldreegli, mida määruse artikli 4 lõikes 2 osutatud toidukäitlejad peavad sama sätte alusel täitma.

20 Sama punkt 4, koostoimes määruse artikli 4 lõikega 2, kohustab seega nimetatud käitlejaid järgima teatud täpsustatud nõuded valamute olemasolu ja varustuse kohta nende asutuses.

21 Sellega seoses tuleb kõige pealt nentida, et määruse II lisa I peatüki punkti 4 sõnastus ise ei võimalda järeldada, et selle sätte alusel on valamu selle sätte tähenduses ette nähtud üksnes käte pesemiseks ning et veekraan ja kättekuivatamisvahendid peavad olema kasutatavad ilma neid kätega puudutamata.

22 Esiteks sätestab nimetatud punkti 4 viimane lause, et „[v]ajaduse korral peavad toidu pesemise üksused paiknema kätepesukohast eraldi". Nagu Tšehhi valitsus ja Euroopa Komisjon õigesti märgivad, on sel lausel sisu vaid siis, kui selles sättes osutatud valamud ei ole *a priori* ette nähtud üksnes kätepesuks, vaid neid võib kasutada ka toiduainete pesemiseks.

23 Pealegi, nagu nähtub määruse artikli 2 lõikes 3 esinevast määratlusest, on mõiste „vajaduse korral" sisu: „kui on vajalik […] käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks" ning seda ei tule seega mõista selliselt, et toiduainete pesemiseks ette nähtud seadme olemasolul peab alati olema ka pesemisseade, mis on ette nähtud üksnes käte pesemiseks, nagu seda eelkõige märkis Iirimaa.

24 Sellest tuleneb, et punkti 4 saksakeelses versioonis kasutatavat mõistet „Handwaschbecken", millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses küsimuses osutas, ja mis erineb terminoloogiliselt selle sätte teistest keeleversioonidest, sisaldades sõnaselget viidet kätepesule, ei saa nimetatud punkti tervikuna käsitledes tõlgendada nii, et see tähistab seadet, mis peab tingimata olema ette nähtud üksnes käte pesemiseks.

25 Teiseks, nagu Tšehhi valitsus ja komisjon õigesti väidavad, ei nõua määruse II lisa I peatüki punkt 4, et veekraan ja kätekuivatusvahendid oleks kasutatavad ilma neid kätega puudutamata. Täpsemalt ei too nimetatud sättes kasutatav mõiste „hügieeniline" loomuldasa kaasa seda tüüpi nõude üldistamist, sõltumata konkreetse juhtumi asjaoludest.

26 Järgmiseks, mis puudutab üldisemat konteksti, millesse kõnealune punkt 4 kuulub, ning mida tuleb samuti tõlgendamisel arvesse võtta (vt selle kohta 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-116/10: Feltgen ja Bacino Charter Company, EKL 2010, lk I-14187, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika), siis tuleb arvestada ka määruse artikliga 5, nagu Tšehhi valitsus ja komisjon õigesti väidavad.

27 Nimetatud artikli 5 lõike 1 kohaselt kehtestavad, rakendavad ja haldavad toidukäitlejad alalist HACCP põhimõtetel põhinevat menetlust või menetlusi. Nende põhimõtete hulka kuulub ka määruse artikli 5 lõike 2 punktis a sätestatu, mis kohustab tegema kindlaks ohud, mida tuleb vältida, kõrvaldada või vähendada vastuvõetavale tasemele.

28 Nagu nähtub eelkõige määruse artikli 1 lõike 1 punktidest a ja d, väljendab määruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud kohustus liidu seadusandja eesmärki panna esmane vastutus toidu ohutuse eest toidukäitlejatele.

29 „Sellega seoses tuleb märkida, et saavutamaks peamist eesmärki, mida nimetatud seadusandja määrust vastu võttes taotles, ning mis, nagu nähtub selle põhjendusest 7, on tagada toiduohutusega seoses tarbijakaitse kõrge tase", võib tõepoolest vajaduse korral kehtestada täiendavaid nõudeid võrreldes nendega, mis tulenevad sõnaselgelt määruse II lisa I peatüki punktist 24

30 Arvestades samas, mis eesmärgil lisas seadusandja määrusele artikli 5 – seda on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 28 –, tuleb nentida, et niisugused täiendavad nõuded tulenevad vajadusel pigem selle artikli rakendamisest üksikjuhul, võttes arvesse selle juhu konkreetseid asjaolusid, kui üldisel viisil ja nendest asjaoludest sõltumatult määruse II lisa I peatüki punktist 4.

31 Seega tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse II lisa I peatüki punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses ei tule valamu all mõista üksnes valamut, mis on ette nähtud ainult käte pesemiseks, ning veekraan ja kätekuivatusvahendid ei pea olema kasutatavad ilma neid kätega puudutamata.

Kohtukulud

32 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 852/2004 (toiduainete hügieeni kohta) II lisa I peatüki punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses ei tule valamu all mõista üksnes valamut, mis on ette nähtud ainult käte pesemiseks, ning veekraan ja kätekuivatusvahendid ei pea olema kasutatavad ilma neid kätega puudutamata.

Allkirjad